

Het afbouwen van benzodiazepines

Projectgroep Benzodiazepines (Ugent)

Naar een rationeel gebruik van benzodiazepines

**Gefinancierd door Fonds Verslavingen
FOD Volksgezondheid - RIZIV**

Even kort voorstellen....

- Trainers-duo huisarts – psycholoog
- Projectgroep Benzodiazepines (Ugent)
  - LOK-bijeenkomsten over diverse benzo-themata
  - Elektronische leermodule “het benzo-consult”
  - Livetraining met simulatiepatiënt(e)
- In opdracht van & gefinancierd door Fonds Verslavingen: FOD Volksgezondheid - RIZIV

De focus van vandaag:

Het AFBOUWEN van benzo's:
motivationale gespreksvoering &
farmacologische knowhow

Opmerking:

Idealiter wordt het opstarten van benzo's zo veel mogelijk vermeden. Hiervoor verwijzen we u evenwel naar onze andere vormen (LOK bijeenkomsten, elektronische leermodule, Livetraining)

Agenda van vandaag

1. Voorafgaande bevraging
2. Casus Ida
3. Motivationale gespreksvoering
4. Medicamenteuze afbouw
5. Kernboodschappen

1. Voorafgaande bevraging: indicaties

- Wanneer overweegt u om benzo's af te bouwen?
- Wanneer vindt u het afbouwen van benzo's niet haalbaar?

-> *Hoe kan u de **motivatie** van de patiënt t.o.v. afbouw inschatten?*

Indicatie tot afbouw?

AFBOUW in de HUISARTSPRAKTIJK is haalbaarder naarmate:

- Beperkte psychiatrische COMORBIDITEIT
- Geen verslaving aan ANDERE MIDDELEN
- Benzo's opgestart voor een MILDE PROBLEMATIEK
- Patiënt FUNCTIONEERT redelijk goed
- Beperkte DOSIS Benzo's
- Beperkte DUUR van Benzo gebruik
- ....

2. Casus Ida

- Ida vrouw 68 jaar, nieuwe patiënte
- Neemt volgende medicatie:

Bromazepam 6mg: 3 per dag.

Benzo werd 20 jaar geleden opgestart omwille van “snel emotioneel worden”.

Het thema aansnijden?

1. Is afbouw bij deze patiënte haalbaar?

Indien geïndiceerd:

2. Bespreek uw bezorgdheid met de patiënt (ICE van de arts)

De STOP-brief

als grootschalige interventie in uw praktijk?

(zie bijlage voor een voorbeeld)

Per brief alle patiënten - waarbij afbouw geïndiceerd vindt – aanschrijven en aanmoedigen om af te bouwen.

Uit onderzoek blijkt een succesratio tot 40% (!)

Parr JM, Kavanagh DJ, Cahill L, et al. (2008)

Ida's reactie...

Als je een eventuele afbouw van het kalmeermiddel voorstelt, antwoordt ze:

“Ik ben nu al zo lang gewoon om mijn pilletje te nemen en ben daar altijd goed mee geweest; maar misschien zou ik liever toch wat minder medicatie nemen...”

3. Motivationele gespreksvoering

Prochaska & DiClemente

Fasen van gedragsverandering / Motivatiecirkel

Situeer uw patiënt in één van de volgende fasen;
dit bepaalt uw aanpak naar deze patiënt toe

- ❖ Precontemplatie- / voorbeschouwingsfase
- ❖ Contemplatie- / beschouwingsfase
- ❖ Preparatie- / beslissingsfase
- ❖ Actie fase
- ❖ (Behoud fase)

Ida's reactie:

“Ik vind dat niet nodig”

De patiënt erkent het probleem niet en overweegt geen afbouw.

❖ Handvaten bij Precontemplatie

De patiënt erkent het probleem niet en overweegt geen afbouw.

- Geef informatie: waarom vindt u als huisarts het blijven voorschrijven van benzo's zorgwekkend (ICE van de arts)
- Informeren is uw enige doel
- Accepteer weerstand en ga niet in discussie

Ida's reactie:

*“Ja.... misschien is dat een goed idee
.... maar niet NU.”*

De patiënt erkent het probleem en
overweeg afbouw, maar heeft geen
concrete plannen.

❖ Handvaten bij Contemplatie

De patiënt erkent het probleem en overweeg afbouw,
maar heeft geen concrete plannen.

- Balansopdracht & Meetlattechniek*
- Eerdere successen bij het aanpakken van gewoontes waar ze van af wou?
- Wat doet patiënt om gebruik tot deze doses te beperken?
- Zijn er dagen van minder gebruik?
- Proberen concreter te maken van een termijn

Voorbeeld Balansopdracht

	Voordelen	Nadelen
Benzo's blijven nemen	-Korte termijn: -Lange termijn:	-Korte termijn: -Lange Termijn
Benzo's afbouwen	-Korte termijn: -Lange termijn:	-Korte termijn: -Lange Termijn

Voorbeeld Meetlattechniek

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Hoe belangrijk vind ik het om mij overdag te kunnen concentreren?

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Hoe belangrijk vind ik het om 's nachts niet wakker te liggen?

Ida's reactie:

*“Ja... U heeft gelijk.
Ik wil dat wel proberen.”*

De patiënt heeft concrete plannen /
probeert reeds af te bouwen

❖ Handvaten bij preparatie of actie

De patiënt heeft concrete plannen /
probeert reeds af te bouwen

- Afbouw termijn?
- Hoe positieve situaties installeren, levenskwaliteit bevorderen?
- Hoe omgaan met hinderpalen?
Coping stressuitlokkende situaties?*
- Voorspellen van uitschuivers!*

Coping bij stressuitlokkende situaties?

- Bespreken van een alternatief op momenten dat de patiënt gewoonlijke medicatie neemt
- Eerdere successen bij het aanpakken van gewoonte waar ze van af wou?
- Sociale steun in kaart brengen
- Zelfbeloning benadrukken

Wat met een uitschuiver?

Ida komt na een week terug op consultatie:

*“Dokter, ‘t is allemaal voor niets geweest...
Ik kan het niet!”*

Wat met een uitschuiver?

- Een uitschuiver is eerder regel dan uitzondering!
Durf hier als arts op te anticiperen!
- Analyse van de uitschuiver helpt toekomstige uitschuivers vermijden: 5 G's...

Analyse van de uitschuiver: 5 G

De patiënt antwoordt:

*Dokter, ik heb dat al eens geprobeerd,
maar dat lukt me toch niet...*

4. Medicamenteuze afbouw

Een zeer geleidelijke (!) afbouw (-25% / 2 à 4 weken) is te verkiezen boven abrupt stoppen

- Bespreek met de patiënt hoe hij/zij wenst af te bouwen:

met het eigen middel (benzo)

OF

via een ander middel (diazepam)**

Ida bouwt af....

Op heden :

Bromazepam 6mg: 3 per dag

Stel een afbouw schema op voor Ida...

**Diazepam?

- Omzetten naar equivalente dosis diazepam:
  - Overwegen indien er bij een vorige afbouw veel last was van dervingverschijnselen, indien er ook overdag benzo's gebruikt worden of bij gebruik van kortwerkende middelen (type triazolam)
  - Afgeraden bij ouderen (WZC repertorium)
  - Kleine stapjes (-25% / 2 à 4 weken)!
  - Strikte opvolging: plan een opvolg consult!
- Rekenhulp voor benzodiazepine afbouw via diazepam (in 6 of 12 weken)
http://benzoschema.knmp.nl/benzos_enduser_pt

**Diazepam: pro's en contra's

- Voordelen
  - Langwerkend preparaat (minder schommelingen door langwerkende , actieve metabolieten)
  - Magistraal: afgepaste hoeveelheden
- Nadelen
  - Cave dubbelgebruik!
  - Cave bejaarden, nierinsufficiëntie
  - Kostprijs
  - Weinig onderzocht – Recent onderzoek toont aan dat afbouw via diazepam **geen voordelen** oplevert en (zeker bij ouderen) **meer sufheid en slaperigheid** veroorzaakt overdag...

Dervingsverschijnselen

anticipeer op:

hoofd- en spierpijn, slapeloosheid, rusteloosheid, geïrriteerdheid, ...

van mineure angst-symptomen (nachtmerries) tot psychose (hallucinaties)

typisch voor benzo's: **overgevoeligheid sensorielle stimul**

Afbouw...met vallen en opstaan

- Relapse & Rebound....

Naar de patiënt toe: INFORMEREN – DOSEREN
& MOTIVEREN

- Voor geen enkel product (anti-depressiva, melatonine, anti-epileptica) is er overtuigend bewijs dat het een winst oplevert als hulpmedicatie bij de afbouw van benzo's in de huisartspraktijk.

Motivationale gespreksvoering

Even samenvatten....

Identificeer en respecteer de fase van de patiënt

Volg het tempo van de patiënt door fase-specifiek te handelen.

De patiënt telkens één fase doen opschuiven, is al een groot succes!

- ❖ Precontemplatie fase
- ❖ Contemplatie fase
- ❖ Prefaratie fase
- ❖ Actie fase -> afbouwschema

5. Kernboodschappen

Wat neemt u mee naar huis?

*Alvast bedankt om het evaluatie-
formulier in te vullen*

Zin in meer?

Projectgroep Benzodiazepines biedt aan:

- LOK-bijeenkomsten over:
  - De niet-medicamenteuze aanpak van:
insomnia / angststoornissen / stress en
surmenage
- Elektronische leermodule: “het benzo-consult” (mail naar benzoconsult@gmail.com)
- Livetraining (met simulatiepatiënt)
(mail naar benzolivetraining@gmail.com)